

Humanitarna akcija „poSTUPi dobro, daruj!“

MARITA MESIĆ

S evolucijskog gledišta pomaganje je definirano kao svako ponašanje koje povećava vjerojatnost preživljavanja grupe (Lehmann, Perrin i Rousset, 2006). Još je Charles Darwin (1998; prema Bowles, 2006) raspravljao o ideji širenja „moralne sposobnosti“ kod prvih ljudi zbog činjenice da je pleme s hrabrim i vjernim članovima, koji su uvijek bili spremni pomoći jedni drugima i međusobno se braniti, pobjeđivalo druga plemena i tako proširivalo svoj teritorij. Otada se pomagačko ponašanje prilagođavalo razvoju društva te je danas ponajviše vidljivo u humanitarnom radu. U tom duhu Humanitarna sekcija, kao jedna od brojnih sekcija STUP-a, za cilj ima promicanje društveno odgovornog rada i poticanje studenata psihologije na prosocijalna ponašanja te aktivno pomaganje zajednici kroz volontiranje i organiziranje humanitarnih akcija.

U predbožićno vrijeme ove akademske godine Humanitarna sekcija provela je akciju „poSTUPi dobro, daruj!“. U akciji su se prikupljale očuvane igračke i školski pribor za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Prikupljene stvari darovane su udruzi Nova budućnost u Samoboru. Ta udruga pruža uslugu organiziranog stanovanja i sveobuhvatnu podršku djeci i mladima bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Drugim riječima, aktivno provodi program cjelodnevne izvaninstitucionalne skrbi o djeci i mladima koji su zbog različitih razloga izdvojeni iz vlastitih obitelji. Radi se o onima kojima je priznato pravo na skrb izvan vlastite obitelji zbog zanemarivanja i neodgovarajućih uvjeta života ili o onima kojima se ne može osigurati adekvatan tretman ili pak oblik školovanja u mjestu prebivališta. U Hrvatskoj udruga djeluje na šest dislociranih lokacija (domova obiteljskog tipa) u kojima je zbrinuto 60-ak djece i mladih (tri kuće u Samoboru, Velika Gorica, Varaždin i Kaštel Lukšić). O djeci brinu odgajatelji, a jedan od njih provodi s njima čitav dan te im je ta osoba kao druga majka / drugi otac. Odgajatelji brinu o svim aspektima života šticećenika udruge i o zadovoljavanju svih njihovih životnih potreba - stanovanja, prehrane,

odijevanja, održavanja osobne higijene, brige o zdravlju, čuvanja, odgoja i obrazovanja, radne aktivnosti i kreativnog provođenja slobodnog vremena. Upravo takav obiteljski odnos u domovima Udruge različit je od smještaja takve djece u sličnim institucijama. Također, ono što ih razlikuje od ostalih institucija toga tipa jest činjenica da prilikom izdvajanja djece iz obitelji ne razdvajaju braću i sestre. Institucionalizirana djeca općenito kasnije u životu pokazuju emocionalne i socijalne poteškoće (Goldfarb, 1944; prema Hodges i Tizard, 1989). Uzrokom toga smatraju se majčinska deprivacija i nemogućnost monotropizma što su aspekti Bowlbyeve teorije privrženosti (Bowlby, 1969). Monotropizam se definira kao primarno emocionalno vezivanje djeteta uz jednu osobu, najčešće majku. U institucijama u kojima djeca imaju više odgajatelja, no nijednog konstantno tijekom 24 sata, javlja se mogućnost da ni s jednim odgajateljem ne razviju istinsku privrženost (Van Ijzendoorn, Sagi i Lambermon, 1992). U udruzi Nova budućnost taj efekt pokušava se smanjiti upravo uvođenjem cjelodnevne skrbi jednog odgajatelja.

Studentice koje su sudjelovale u akciji možda i nisu znale da su i same imale korist od pomaganja. Prema Van der Linden (2011) osobe koje se bave humanitarnim aktivnostima značajno su sretnije i zdravije od drugih osoba. Sama odluka o davanju drugima aktivira subgenualno područje prednjeg režnja koje je zaduženo za socijalno povezivanje i ispušta neurotransmitere, poput oksitocina i vazopresina, zbog kojih se osjećamo ugodno. Dakle, kad činimo dobro, osjećamo se dobro i moguće je da postanemo „ovisni“ o tome. Taj fenomen psiholozi nazivaju *helper's high*. Osjećaj naleta oksitocina prilikom davanja dara prijatelju ili pak doniranja novca nekoj udruzi svi smo doživjeli bar jednom u životu. Vjerujemo da će ove informacije o pozitivnim efektima humanitarnih aktivnosti motivirati studente da se pridruže Humanitarnoj sekciji u njezinu radu na bilo koji način, od osmišljavanja i organiziranja akcija do volontiranja ili doniranja.

Literatura

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.

Marita Mesić, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, ORCID: 0000-0003-4861-2703.

Bowles, S. (2006). Group competition, reproductive leveling, and the evolution of human altruism. *Science*, 314(5805), 1569-72.

Hodges, J. i Tizard, B. (1989). Social and family relationships of ex-institutional adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 30(1), 77-97.

Lehmann, L., Perrin, N. i Rousset, F. (2006). Population demography and the evolution of helping behaviors. *Evolution*, 60(6), 1137–1151.

van der Linden, S. (2011). The helper's high: Why it feels so good to give. *Ode Magazine*, 8 (6), 26-27.

van Ijzendoorn, M. H., Sagi, A. i Lambermon, M. W. E. (1992), The multiple caretaker paradox: Data from Holland and Israel. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 57, 5–24.

Slika 1. Studentice u posjetu udruzi „Nova budućnost“ u Samoboru (redom na fotografiji): Marija Kostanić, Stela Božiček, Delornea Lukša, Lucija Novosel, Petra Kuljiš, Matea Gugo, Marita Mesić i Anja Bjelica